

Retable de Santa Maria

VIURE CADA DIA A LA IGUALADA DEL SEGLE XVIII

MARTA VIVES I SABATÉ

El segle XVIII és una etapa de la història en la qual els canvis socials, econòmics i polítics van ser molt importants i certament complicats. Aquests canvis van afectar d'una manera molt directa la vida quotidiana de tot el país i també la de totes les ciutats i viles de Catalunya. Igualada no en va ser cap excepció.

Si bé els segles anteriors van ser de transició, de convulsions polítiques i de grans desfetes econòmiques i demogràfiques, ja a finals del segle XVII podem captar una tendència a l'alça en els diversos aspectes de la vida de la vila.

Una de les fonts d'informació per estudiar aquests canvis és una sèrie de qüestionaris, informes i descripcions sobre la comarca de l'Anoia realitzats entre 1770 i 1797 i que trobem transcrits, d'una banda, als llibres de Registres de l'ajuntament d'Igualada¹ i, de l'altra, en un estudi molt aprofundit de Josep M. Torras i Ribé.² La lectura d'aquests qüestionaris ofereix una visió dels aspectes més quotidians de la vida dels igualadins del segle XVIII.

Com si es tractés d'una ruta turística, primer anirem arribant a la vila, veurem quines eren les autoritats locals i quin era l'àmbit de competències

de l'Ajuntament —tot just imposat pel rei Felip V—, com era Igualada i com s'hi vivia, què feien els igualadins per sobreviure als anys de secada, en les estones d'esbarjo, quines creences i quina cultura tenien, com eren les cases...

Seguint, doncs, l'itinerari proposat per Francisco de Zamora en els qüestionaris que l'ajuntament d'Igualada va respondre i, alhora, la documentació que podem trobar a l'Arxiu Comarcal, intentarem, sense intenció de ser exhaustius, donar una visió de la vida quotidiana de la Igualada del segle XVIII.

COM ARRIBAR FINS A IGUALADA?

Igualada es trobava en el camí reial de Lleida a Barcelona, però aquesta ruta era llarga i costosa. Fins a Barcelona hi havia dotze hores de viatge, fins a Vic unes setze hores, i "*distante del mar de diez a onze horas por la parte de levante i mediodia*".³

El terme municipal d'Igualada era tan petit, aleshores, que deien que el podia travessar un tir de ballesta.

El viatger entrava a Igualada per l'esmentat camí reial, des de ponent cap a llevant, pel terme d'Òdena, on hi havia el mas anomenat La Rochela (la Roixel·la), "*cuya casa sirve tambien de mesón ... Desde este mesón a otro llamado de la Masa*

1. Arxiu Municipal d'Igualada (AMI). Registres 1769-1771, f. 100-105 v. i 108-110 v.; 1777-1779, f. 427-430 v.; 1798-1799, f. 44-49 v., 1797, f. 219-225 v.

2. Torras Ribé, Josep M., *La comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII. Els "qüestionaris" de Francisco de Zamora*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Ajuntament d'Igualada, 1993.

3. Torras Ribé, Josep M., p. 279.

es llano y firme el camino; pero desde la Masa a un molino llamado Nuevo es el terreno en parte pantanoso..."⁴

Els viatgers de l'època es preocupaven per l'allotjament i el menjar, i en valoraven la qualitat i el bon servei. Així s'informa que: "*Ai tres primorosos mesones en la villa, otros en la carretera... la Rochela y de la Masa de particulares mal acondicionados y la Fuente de la Reyna regular*".⁵

AUTORITATS LOCALS I COMPETÈNCIES

La presa d'Igualada per les tropes felipistes va ser el 19 de juliol de 1713, poc temps després que els imperials haguessin evacuat les tropes i haguessin deixat el Principat en mans de l'invasor. A partir d'aquell moment, la vida política i social a Igualada va canviar d'una manera notable.

Per començar, el sotsveguer i el batlle reial van ser substituïts pel corregidor o l'*Alcade Mayor*, representant del governador de Vilafranca del Penedès. I si revisem les actes dels registres de l'Ajuntament, hi trobem que l'activitat municipal consistia bàsicament a arrendar les carnisseries, el bolletí o el pou de glaç, a donar llicències per a obres i a respondre les cartes oficials.

El 14 de desembre de 1726 va haver-hi els primers sorteigs de quintes (aquests sorteigs van provocar diversos enfrontaments a la ciutat de Barcelona), que més tard, el 1793, haurien de defensar el Principat de les tropes franceses, juntament amb els voluntaris. Un centenar d'homes, amb el títol de miquelets, marxarien cap a la frontera.

Altres temes a solucionar a la vila eren els referents a la salut pública. Així, l'any 1761 es va prohibir que cavalleries, porcs i gallines voltessin al seu aire dins de la vila.⁶ I uns quants anys més

4. Torras Ribé, Josep M., p. 315

5. Torras Ribé, Josep M., p. 317.

6. AMI. Registres 1761-1765, p. 12v.

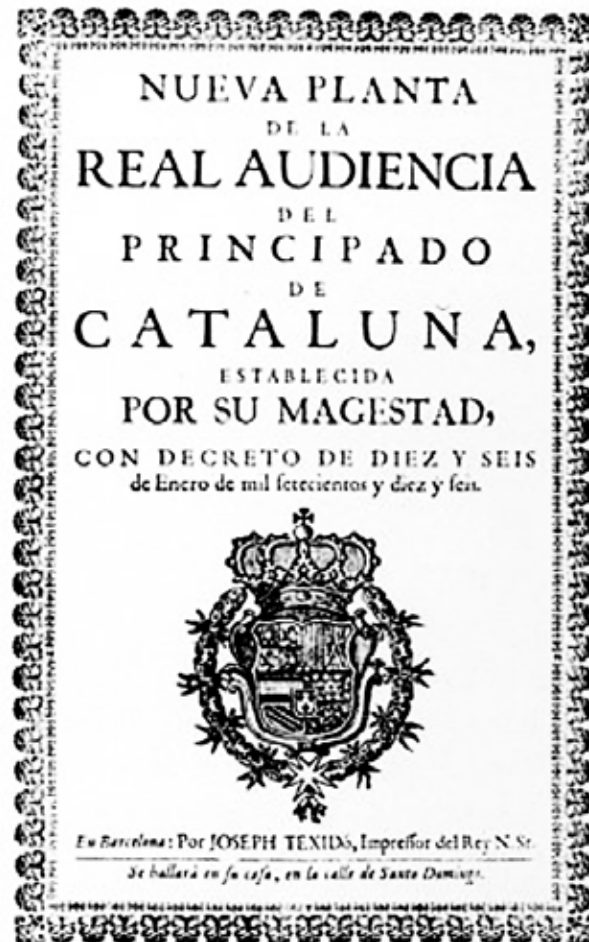

FOTO: AHCI-AFMI

tard, el 1798, es van nomenar serenos per a la vigilància nocturna dels carrers.⁷

Per ordre del rei, el 23 de gener de 1765 es va començar la confecció del cadastre de les cases i terres de la vila i el seu terme. Hi constarien inscrites 155 peces de terra i 659 edificis.

Una de les funcions dels prohoms de l'Ajuntament era organitzar els actes per a les visites a Igualada del rei o d'altres personatges de la Cort. Així, prenem com a exemple la vinguda a Igualada del rei Felip V, l'any 1701, abans doncs de la desfeta

7. AMI. Registres 1798, p. 258-259.

de Catalunya. En el llibre de Registre hi consta la *Memoria e declaració de la demostració que feu la universitat de la vila de Igualada en la ocasió que lo Rey nostre senyor que Deu guardi, Phelip quint de aquest nom passa ha honrrar ab sa Real persona ha dita vila en la vinguda que feu...*⁸

Aquell dia els consellers es vestiren amb les gramalles i totes les seves gales. Dues cobles de músics i el ball de bastons van anar precedint la comitiva, des de l'arribada al convent dels Agustins fins a la casa on s'allotjava. Per fer honor al rei se li van fer diversos regals: dos covans de moscatells, quatre dotzenes de gallines i una dotzena de polles d'Índies, quatre moltons, dues vedelles, quatre plates de bescuit d'ous i una arrova de confitura de Marsella. Explica el notari encarregat de redactar aquesta memòria que, sabent l'afecció del rei per la caça, van organitzar una anada a l'era dita d'en Cornet, on van matar una dotzena i mitja de coloms al vol i una vintena de conills. Aquella nit, es van encendre totes les graelles i atxes a "cada finestra de cada casa"...

COM ERA LA VILA?

La vila d'Igualada i tot el conjunt de cases que la integraven no van sofrir canvis notables fins al començament del segle XVIII. Pràcticament des de l'any 1463 no hi va haver creixement demogràfic i, per tant, encara la podem trobar encerclada per les muralles construïdes al segle XV. L'any 1602 hi havia 325 cases i els carrers eren els mateixos des de feia dos segles, és a dir, els que s'inclouen dins el recinte emmurallat.

No va ser fins al 1701 que es va donar permís a Joan Padró i Serrals per fer un pont que hauria de permetre el pas d'una torre per damunt de la muralla (avui dia el portal de Gràcia), encara

que ja podem trobar algunes construccions fora del recinte que formaven els ravals de Capdevila i de Soldevila.⁹

En deu anys es van anar donant permisos a altres ciutadans per construir sobre les muralles, amb la condició que es deixés el carreró obert entre la casa i la muralla, a fi de poder-hi transitar.

La vila, doncs, va creixent i el 1760 es decreta la desaparició de tot el recinte sense destruir ni el mur ni les torres, deixant que els edificis passin a l'altra part de la muralla. Aquests nous carrerons, però, van portar una sèrie de problemes de sanitat i de "*muchos pecados y infamias*",¹⁰ i finalment es va decidir tancar-los a l'accés dels vianants. Uns anys abans, el 1752, s'acordà plantar arbres en una nova via que s'havia d'explanar: la futura rambla de Sant Isidre.

Mentrestant, fora muralla, també s'edifiquen nous edificis: al raval de Soldevila es basteixen els "Pavellons" (a la plaça del Rei, abans dita de l'Àngel) on s'havien d'allotjar les tropes, i al raval de Capdevila, a la plaça de la Creu, al costat de l'església dels Dolors, el que havia de ser la primera Escola Pia, dos edificis encara adossats al mur.

En el *Cadastró del Nuevo Apeo*, l'any 1765, ja hi consten nous carrers com a conseqüència del fet que més de la meitat de les cases d'Igualada eren edificades extramurs: així, com a exemple, tenim els carrers de Sant Simplicí, Sant Agustí, Alba, Sant Isidre, Sant Pere Màrtir i la Soledat. Les noves edificacions se situen a l'entorn del camí reial que travessava la vila.

En els Qüestionaris de Francisco de Zamora també es fa referència a l'estat dels carrers i places de la vila i als materials que s'utilitzaven per a la construcció:¹¹ "*Las plazas no estan empedradas, las calles no son muy anchas, pero sí llanas algunas empedradas el año 1788*". I també explica que "*Las casas estan*

8. AMI. Registres 1700-1711, p. 49-51.

9. AMI. Registres 1700-1711, p. 48.

10. AMI. Registres 1761-1765, p. 25.

11. Torras Ribé, Josep M., p. 322.

edificadas de cal, arena, yeso, piedra, ladrillo, texas y maderas... Las casas estan limpias y adornadas”.

Destaquen com a principals edificis de la vila els següents:¹² *“Entre las casas hay una en la calle Nueva donde murió Fernando [d’Antequera]. Tambien la casa solariega del conde de Vilafranesa y esta vendida a la Universidad de Igualada... Su casa de ayuntamiento en la plaza Mayor, con un frontispicio en la fachada de muy buena arquitectura y primoriosa balconada, hecho en el año 1738”.*

LES FONTS I EL PROBLEMA DE L’AIGUA

L’any 1756 comencen els treballs de captació i conducció d’aigües de Trobadiners. Trenta anys després, el 1786, es duu a terme la captació d’aigua de l’Espelt, del torrent de Masarnau, obra dirigida per Fra Climent de Sant Martí, caputxí de Vilanova i la Geltrú.

Aquests anys només hi havia una font en tota la vila i dues més fora de la muralla, encara que molts veïns tenien un pou. De totes maneres, així que els veïns van començar a beure l’aigua portada fins a les fonts, els pous van deixar de ser una causa d’infeccions.

En els Qüestionaris de Zamora es fa constar aquest fet i també la problemàtica de les aigües brutes del riu Anoia, cosa que portava molts problemes de salut i d’higiene als igualadins:¹³ *“El agua que se bebe es de buena calidad y por consiguiente muy saludable y no hay otra para beber que la dicha fuente principal nombrada Nueva, edificada el 1787... Fuera de los muros hay otra fuente a la parte de mediodia, que es agua algo dulce reedificada el 1786... Hay otra fuente junto la puerta de N. Señora de Gracia... todas son de poco caudal y por tanto muy escasas en tiempo seco”.*

12. Torras Ribé, Josep M., p. 323.

13. Torras Ribé, Josep M., p. 334.

“Como en esta villa no hay bastante agua en sus fuentes en tiempo seco, y con motivo de que la del rio Noya se ensucia con las tenerias y tintes que se halla a sus horilla, se ven las gentes en la precision de beber las aguas de los pozos que hay, unos de particulares y otros comunes”.

Així i tot, més d’una vegada, i a causa de la sequera, l’Ajuntament i el rector de Santa Maria van acordar treure el Sant Crist en processó per pregar pel benefici de la pluja.

LES CREENCES RELIGIOSES

La Il·lustració i els il·lustrats d’Espanya eren reformistes i posaven en dubte el dogma religiós i el poder de l’Església, amb les seves aspiracions modernitzadores i innovadores, però aquesta circumstància no va fer minvar el fervor religiós de la gent. El fet és que les creences eren molt presents en la vida quotidiana. Les referències religioses són constants. Així en tots els documents tant oficials com particulars hi trobem exclamacions, pregàries, salutacions, etc. (per exemple, la datació: *En l’any del Senyor de 1777... En nom de Deu...*, o en els testaments es deixava establert quantes misses s’havien de dir per la seva ànima).

La comunitat religiosa a Igualada estava constituïda pel rector, el vicari i una vintena de beneficiats. Hi havia també tres convents: el dels pares Agustins, amb dotze o tretze religiosos; el dels Caputxins, amb una comunitat de 24 religiosos; i la comunitat de l’Escola Pia, amb quinze religiosos. Només a Santa Maria, es deien en un any més de 6.700 misses i, en el registre de misses, hi consta si eren cantades, quants mossens hi oficiaven i quants escolans acompanyaven l’ofici.

Són constants les rogatives que es promouen des de l’Ajuntament en situacions extraordinàries, com per exemple pregàries i processons per la pluja, en èpoques de sequera, o bé treure en processó el Sant Crist en pregària pel feliç resultat de les armes espanyoles contra els francesos.

LA SALUT I LA MEDICINA

Si en les comunitats més grans i avançades es propiciava l'impuls a les ciències mèdica i farmacèutica, podem veure que a les viles petites de Catalunya el procediment habitual continuava sent l'ús de les herbes i els mètodes naturals.

En un document del 1739 on hi ha els comptes d'un apotecari,¹⁴ podem llegir entre altres coses que encara s'utilitzaven elements com aquests: pólvores de rabarbari, elixir propietaris, cinnamomi, xarop de cicorei, oli d'ametlles dolces, capillum veneris, borraginis, cardus benedictus, portulaca, corum cervi usti, oli absinci i nardini.

El concepte d'hospital no era tal com l'entendem avui dia, sinó com un lloc per socórrer els pobres malalts, els cecs, els coixos i els infants desemparats. Ens podem imaginar l'aspecte més aviat desolador de l'hospital de Sant Bartomeu. En cas de malaltia i de situacions greus eren les confraries i els gremis qui tenien cura dels seus socis, a més d'ajudar-los en els moments de dificultats econòmiques.

No sabem fins a quin punt la higiene era una preocupació dels habitants d'aquella època, però sembla que no hi havia cap safareig públic i la roba s'havia de rentar al riu Anoia o bé al Rec.

FESTES I OCI

Les festes més celebrades eren les de caire religiós, com Corpus Christi, la festa del Sant Crist d'Igualada i la festa de Sant Bartomeu i Sant Faust. L'Ajuntament es feia càrrec de moltes despeses:¹⁵ la cera de la majoria dels oficis i actes religiosos; les sabates dels dansaires i músics; el vestir i pentinar els gegants; els refrescs i el menjar de les festes (xocolata, confitura càndida, anís, melindros, volados i secalls).

---

14. API. top. 756.

15. AMI. Lligall 4.2.1.

L'ART I LA CULTURA

En un dels Qüestionaris esmentats s'hi pot llegir: *“La iglesia parroquial es un templo de una primorosa arquitectura. No tiene mas que una nave pero de mucha capacidad, hayre i despexo. Tiene seis capillas por parte. Su presbiterio es magnífico y le adorna un retablo que ocupa todo el frente...”*¹⁶

Després dels diversos conflictes del segle XVI, i sobretot de la gran epidèmia de 1589, torna la pau i, amb ella, la il·lusió per erigir un nou temple: el de Santa Maria. L'obra inicial havia començat el 1624 i s'havia acabat el 1627 amb la benedicció de la nova església. Així, l'any 1718, Josep Sunyer de Manresa i Jacint Morató de Vic es van comprometre a acabar l'obra del l'altar major.¹⁷ Però el temple no es va enllestir del tot fins al 16 de març de 1747, amb un cost total de 8.200 lliures per a la part d'escultura i més de 6.000 lliures per a la fusta, els pilars i els marbres. A partir del 14 d'abril de 1787 van començar els treballs de daurat de l'altar major de Santa Maria, que es van acabar el 1793 amb un total de 110.000 pans d'or i 4.100 de plata i un pressupost de 6.194 lliures.

A més, la devoció al Sant Crist d'Igualada va portar els igualadins a fer un nou esforç en la construcció i finalment la benedicció de la nova capella del Santíssim Sacrament i del Sant Crist, l'any 1733.

Altres edificis de la vila que es destaquen en els esmentats Qüestionaris i informes són els següents: la capella del Roser, al carrer del Roser, on el Sant Crist va suar sang; la capella de Nostra Senyora de la Guia a Capdevila, construïda l'any 1659; la capella de Nostra Senyora de Gràcia o de la Font, a la plaça de Sant Miquel; el monestir dels Agustins: *“La iglesia es mediana y bastante capaz, con capillas y unos retablos regulares; en el presbiterio hay un retablo fabricado quasi todo de piedra hiezo, cuya obra se hizo en 1787 y se colocó una imagen de Nuestra Senyora de*

---

16. Torras Ribé, Josep M., p. 324 i ss.

17. API. Contracte dels escultors, sign. top. 57.

Piedad...; el convent dels Caputxins: “*Situado fuera villa fundado en 1609, habiendo empezado su primera habitacion en la casa del Maset. El convento bendecido el 1614, tiene cuatro capillas con sus retablos.. Es uno de los mejores de Cataluña por su habitacion, situacion y terreno*”; el col·legi de l’Escola Pia, a la plaça de la Creu: “*En los muros de la vila fundado en 1732. El colegio es bastante capaz y la comunidad se compone de 15 religiosos*”; la capella de la Soledat, construïda a costa dels veïns l’any 1787: “*Es muy capaz y ayrosa*”; la capella dels Dolors; i, finalment, la capella de Montserrat.

L’ENSENYAMENT

El dia 7 de juliol de 1732, Felip V concedeix llicència per portar quatre religiosos de l’Escola Pia per a l’ensenyament dels nois. S’instal·laren al costat de la capella dels Dolors, en una illa de cases que hi havia a la plaça de la Creu. Serien unes “*escuelas de leer, escribir, Gramatica y Letras Humanas*”.

L’any 1765, dos-cents nois estudiaven lletres i aritmètica i cinquanta gramàtica i retòrica a les Escoles Pies. Amb el creixement demogràfic també creix la demanda de nois per estudiar i, el 25 de novembre de 1796, els pares escolapis demanen engrandir l’escola. És l’única de la vila. No fou fins al 1803, amb el llegat de Felícia Mateu de Padró, que es funda una escola per a nenes, al passatge Galí, al costat de la capella de Nostra Senyora de Montserrat.

LA LLENGUA

Hi ha unes disposicions de l’any 1768 que obliguen a l’ús del castellà en tots els àmbits, tant en els estaments eclesiàstics com en l’administració de justícia i en l’ensenyament de “*primeras letras, latinidad y retorica*”.¹⁸ Tanmateix, queda

18. API. sign. top. 5.

clar que la gent del carrer continuava parlant en català i que aquestes disposicions només servien per a actes i protocols oficials, ja que, per exemple, els testaments —on es transcrivien les darreres voluntats del testador— es feien la majoria en català, igual que els inventaris i altres documents notariais, com també els processos judicials, en els quals els testimonis explicaven els fets en català.

LA MÚSICA

L’element musical més important de la vila era indubtablement l’orgue i, amb ell, l’organista de l’església. Aquest havia de ser nomenat per l’Ajuntament i els Diputats de la Comunitat. Un cop presentat, havia de passar l’examen de cant pla.

L’organista havia de ser present, ja sigui al cor o a l’orgue, en tots els actes, misses, matines, etc. Havia d’ensenyar, de franc, cant pla als beneficiats de l’església i tenia altres obligacions que s’esmenten en les ordinacions de la Comunitat de Preveres de l’any 1790.¹⁹

L’any 1788 Josep Regordosa fou presentat com a organista de l’església de Santa Maria.

Altres músics són els que acompanyaven les festes populars o bé, com s’ha esmentat abans, els que tocaven quan hi havia una comitiva reial, normalment format per cobles.

LA GENT. QUANTS EREN? QUI EREN?

El creixement demogràfic d’Igualada durant el segle XVIII és molt important. Entre 1719 i 1787 la població creix un 302%, és a dir, passa de 1.630 habitants a 4.925, fins que el 1797 arriba als 6.494 habitants. Triplica doncs la població i passa del lloc 22 (1719) al 15 (1787) dintre els nuclis capdavanters del procés d’urbanització de la Catalunya de l’època.

19. API. sign. top. 137.

La societat igualadina no diferia gaire de la resta de viles de Catalunya, és a dir, la gran majoria eren artesans, pagesos i mercaders, però també hi havia grans senyors, tal com s'expressa en un document de l'Arxiu Parroquial: ²⁰ *“Relación de las personas que componen la vila de Igualada con distinción de los que se han ausentado... desde el anuo de 1721...: Hombres de justicia 2. Regidores 7. Cavalleros 2. Doctor en leyes 6. Doctor en medicina 3. Escrivanos 4. Mercaderes de paños 7. Boticarios 4. Cirujanos 3. Confiteros 2”*

Una de les fonts d'informació més boniques i explícites a l'hora de voler fer un estudi de la vida quotidiana d'un poble són probablement els protocols notariais (inventaris, testaments i capítols matrimonials), on es pot trobar tota la informació per refer, d'una manera força exacta, la manera de viure en uns temps del qual és impossible trobar testimonis orals i a vegades escrits.

Així, prenent com exemple l'inventari d'una casa, podem reconstruir pràcticament el plànol de l'edifici i saber què hi havia a cada habitació. És també interessant comprovar el valor que es donava a les pertinences que una família heretava, ja que es fa constar si l'objecte és nou, vell, usat, bo o dolent: *“En la cambra de mitja escala: Un cofre de noguer amb una vanova de borro molt usada. Quatre coixins plens de borra. Una marfega molt dolenta. Una capa a la antigalla usada. Una mantellina de Baya. Blanca molt usada. [...] En una altra aposento de la sala: [...] Dos culleres de plata. Dos arrecades de or ab pedres vermelletes. Una creu, botons i gafets d'or. Un anell d'or. Una peça d'or ab una porcellana ab pedres vermelletes de Sant Josep. Llençols de bri, de estopa. [...] Tovalles encotonades. Tovallols de tela, de bri. Tres parells de coixineres...”*

QUÈ FEIEN?

Durant el segle XVI i XVII el centre econòmic de la vila se situava a l'entorn de la plaça Major (actual Ajuntament) i els carrerons i places annexos; a la plaça del Blat, amb la venda de llegum i cereals, oli i mel; a la placeta de les Olles, càntrirs, olles...; al costat del cementiri, a l'actual carrer del Born, les peixateries i les cansaladeries... Amb la superació del recinte emmurallat canvia la fisonomia urbana.

A part de l'extensa i frondosa reserva forestal de la comarca, els principals conreus de l'Anoia eren els cereals, la vinya i l'olivera, comuns a bona part de Catalunya. També existien altres conreus minoritaris com el safrà, el cànem, el lli i les moreres, la majoria associats al consum de les indústries implantades a la zona.

A través de les cròniques dels viatgers es pot conèixer la situació del bosc i dels conreus:²¹ *“este lugar el de naturaleza montuoso, con muchas peñas y parte de hiesso: cerca del pueblo hai un poco de llano que consiste en huertas o regadio; lo demas llano que hai es tierra seca i estéril... La pràctica que hay en la siembra es echar el trigo a puñazos en tierra, y despues se pasa para labrar animales, y inmediatamente se tapa el trigo y se dexa hasta la siega. Los labradores en los ultimos de junio y el mes de juliol, como la cosecha del trigo o granos se halle colorado, la siegan... Despues se lleva cada dueño en su hera y se trilla con animales y otros con bueyes”*

Els conreus de cereals tenien uns rendiments força mediocres a tota la comarca, ja que bàsicament s'utilitzaven adobs pobres.

D'altra banda, i segons sembla, d'ençà de l'època romana es conreava la vinya, que va gaudir d'una expansió molt evident durant el segle XVIII. Aquesta expansió va portar a la disminució de la producció de cereals per a l'autoconsum, mentre que de l'excedent de vi se'n fabricava aiguardent que s'exportava a altres viles i ciutats.

20. API. sign. top. 793.

21. Torras, op. 337 i ss.

Pel que fa a les indústries, cal distingir entre les dedicades al consum local i comarcal i les que fabricaven per vendre a l'exterior, fins i tot exportant al continent americà. De les associades a l'agricultura tenim en primer lloc els molins fariners i la destil·lació de vins per a la conversió a aiguardent.

El treball del ferro compta amb una notable tradició: entre 1787 i 1797 es dupliquen tant la producció com els fabricants, alguns amb una remarcable anomenada fins al punt d'obtenir el títol d'armers reials. Pel que fa a la construcció, existien fàbriques de totxos i teules.

La fabricació de sabates va tenir una trajectòria de gran creixement: l'any 1780 hi havia 32 fàbriques, el 1789 n'hi havia 40 i el 1797, 66. L'any 1770 només es fa esment de la indústria barretera, mentre que entre el 1787 i 1797 els fabricants augmenten fins a gairebé 90.

La indústria dels blanquers a Igualada arriba a ser el centre productor principal de Catalunya. Així, en setanta anys experimenta un creixement espectacular: l'any 1724 els censats eren 12 i el 1797 arribaven als 200. Aquestes adoberies es concentraven als carrers de la muralla (Sant Bartomeu, Sant Jaume, Sant Roc i Sant Sebastià), però a partir del segle XVIII es traslladen a les riberes del rec prop del Molí de l'Abadia: es crea així el barri dels blanquers.

Quant a la indústria del tèxtil del lli, cànem, llana i cotó, hi havia censats 65 obrers. Però l'especialitat amb major tradició fou la draperia, documentada des de l'any 1282. Aquesta indústria havia de buscar noves instal·lacions com a fonts d'energia seguint el riu amunt i avall.

Els industrials eren fabricants sense fàbrica, ja que, si bé disposaven d'instal·lacions pròpies (magatzems, estricadors, batans, tintoreries...), en realitat, es dedicaven a comprar les primeres matèries, portar a filar per les masies i poblacions, i a fer el teixit i acabar els draps en els diferents tallers que tenien a Igualada. Controlaven tot el procés de producció a través d'una xarxa de treball domèstic i arribaven a superar els 3.000 treballadors.

A mesura, però, que la indústria cotonera agafava empena, passant de 20 telers el 1764 als 200 el 1797, la draperia anava decaient.

Els artesans, com per exemple els adroguers, els confiters i els candelers de cera, formaven un gremi i foren ascendits als estaments dels artistes.

Finalment, i amb això clourem aquesta mirada a la vila d'Igualada del segle XVIII, trobem relacionats tres fabricants que es dediquen a activitats poc freqüents i reconegudes: un de cordes de viola i un de clarines i trompes de caça. En un altre document de l'any 1789, es fa constar que el fabricant de trompes de caça és Narcís Coll, "*con advertenzia de que es de singular habilidad*"...

En definitiva, el segle XVIII és una etapa de la història d'Igualada molt important, tant pel fort creixement demogràfic i urbanístic com també perquè és l'inici d'una època d'expansió econòmica que farà que, a principis del segle XX, la vila sigui un dels centres productors més importants de Catalunya en la fabricació de teixits i en l'adob de pells.

MARTA VIVES I SABATÉ (Igualada, 1960). Llicenciada en Geografia i Història, és directora de l'Arxiu Comarcal de l'Anoia des de l'any 1986. Ha publicat, entre d'altres, *Arxiu Municipal d'Igualada: catàleg de llibres d'actes* (1986), *Procopi Llucià: 30 anys de fotografia. Igualada 1930-1960* (1990), *L'Arxiu de Protocols del districte d'Igualada* (1997) i *Fons bibliogràfic de l'Arxiu Fotogràfic d'Igualada* (1998).

Plaça de l'Àngel, avui plaça del Rei, esmentada per primer cop l 1759. L'edifici que veiem és l'antic hospital.
Al fons, l'antiga església de Sant Bartomeu, desapareguda el 1935 (fotografia AHCI-AFMI).